

Rocznica poświęcenia kościoła

Praktyka i obserwacja wskazują, iż niejednokrotnie liturgiczny obchód rocznicy poświęcenia kościoła związany jest z pewnymi trudnościami. Wynikają one zarówno z niezrozumienia, jak i z braku znajomości odpowiednich przepisów i rubryk.

Na wstępie należy przypomnieć, że rocznica poświęcenia kościoła, jak sama nazwa wskazuje, dotyczy kościołów już poświęconych, a nie tylko pobłogosławionych¹. W tym przypadku poświęcenie oznacza akt ofiarowania Bogu miejsca wraz z jego wyłączeniem z użycia świeckiego, który dokonuje się przez specjalny obrzęd². Natomiast oratoria, kaplice i inne budynki sakralne, które tylko czasowo są przeznaczone do sprawowania służby Bożej, należy pobłogosławić, również przy użyciu specjalnego obrzędu³.

Poniższe opracowanie będzie miało charakter krótkiego przypomnienia niektórych liturgicznych norm, które odnoszą się do obchodu rocznicy poświęcenia kościoła.

I. Rocznica w dniu poświęcenia⁴

Gdy znana jest data poświęcenia kościoła, wtedy jej rocznicę obchodzi się w odpowiednim dniu, w którym wspomina się obrzęd oddania Bogu tej świątyni.

1. Rocznica poświęcenia kościoła katedralnego

Wśród wszystkich kościołów diecezji szczególne miejsce zajmuje kościół katedralny. W samej świątyni rocznicę poświęcenia obchodzi się jako uroczystość⁵. Obchód ten dotyczy także pozostałych kościołów diecezji. Rocznicę poświęcenia kościoła katedralnego obchodzą one jako święto⁶. Przez tę jedność sprawowania liturgii uwidacznia się znaczenie i godność całego Kościoła lokalnego.

Zaleca się także, ażeby w tym dniu ordynariusz miejsca przewodniczył uroczystej celebrze w kościele katedralnym.

2. Rocznica poświęcenia kościoła własnego

Dzień rocznicy poświęcenia poszczególnych kościołów obchodzi się również w odpowiednim dniu, oczywiście, jak już wspomnieliśmy, o ile jest znana data jego poświęcenia. Obchód liturgiczny nosi wtedy także rangę uroczystości⁷.

---

¹ Rozróżnienie terminów: błogosławieństwo, poświęcenie oraz konsekracja (jako szczególny rodzaj tegoż poświęcenia) podaje M. Pisarzak, *Błogosławieństwo i poświęcenie kościoła*, „Anamnesis” 10 (2004) nr 2 (37) s. 72-74.

² Zob. *Pontyfikał Rzymski. Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, Katowice 2001, s. 25-115.

³ Zob. tamże, s. 162-172.

⁴ Zob. tamże, s. 36-37; *Caeremoniale episcoporum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1984, nr 878.

⁵ Zob. *Tabela pierwszeństwa dni liturgicznych*, I 4 b.

⁶ Zob. tamże, II 8 b.

⁷ Zob. tamże, I 4 b.

Jest to doskonała okazja do pięknej celebracji liturgii, która zgromadzi wokół ołtarza całą wspólnotę parafialną, by podziękować Bogu za ten szczególny dom modlitwy.

II. Rocznica poświęcenia w ostatnią niedzielę października

Gdy data poświęcenia kościoła własnego jest nieznana, wówczas rocznicę tegoż obrzędu obchodzi się w ostatnią niedzielę miesiąca października – również jako uroczystość⁸.

W tym miejscu należy wspomnieć o pewnej trudności, która występuje przy interpretacji tej uroczystości. *Kalendarz diecezji polskich* (zatwierdzony 16 X 1974 r.), podany po *Ogólnych normach roku liturgicznego i kalendarza w Mszałe rzymskim dla diecezji polskich* przy ostatniej niedzielę października wymienia uroczystość rocznicy poświęcenia kościoła własnego, ale używa przy tym sformułowania: „w kościołach poświęconych, poza katedralnymi”⁹. Natomiast nowy *Kalendarz diecezji polskich* (zatwierdzony 29 VII 1999 r.) informuje już wyraźnie o „kościółach poświęconych, w których data poświęcenia jest nieznana”¹⁰. Szkoda tylko, iż wiele redakcji kalendarzy liturgicznych, wydawanych przez nasze diecezje, po dzień dzisiejszy nie stosuje powyższego doprecyzowania, co staje się powodem wielu nieporozumień.

III. Wskazania

Jako że rocznica poświęcenia kościoła własnego jest uroczystością, należy również w tym miejscu przypomnieć w całości nowy 5 nr *Ogólnych norm roku liturgicznego i kalendarza*. Informuje on, że: „Ze względu na swoje szczególne znaczenie niedziela ustępuje tylko uroczystościom oraz świętom Pańskim; niedziele Adwentu, Wielkiego Postu i Okresu Wielkanocnego mają pierwszeństwo przez wszystkimi świętami Pańskimi i wszystkimi uroczystościami. Uroczystości przypadające na te niedziele przenosi się na następujący poniedziałek, chyba, że zbieżność zachodzi w Niedzielę Palmową albo w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego”.

W rocznicę poświęcenia kościoła używa się formularza ze Mszy wspólnych¹¹. „Mszę w rocznicę poświęcenia własnego kościoła” sprawuje się z 1. prefacją na rocznicę poświęcenia kościoła (nr 51), a w Modlitwach eucharystycznych 1-3 należy odmówić embolizm nawiązujący do tajemnicy dnia. Na koniec liturgii zebranych można udzielić uroczystego błogosławieństwa. Natomiast „Mszę w rocznicę poświęcenia innego kościoła” sprawuje się z 2. prefacją na rocznicę poświęcenia kościoła (nr 52).

Pierwszego formularza używa się w kościołach katedralnych, które obchodzą rocznicę swojego poświęcenia, oraz w innych świątyniach, które również wspominają swoją rocznicę tego wydarzenia. Drugiego natomiast formularza używają kościoły diecezji, które obchodzą święto rocznicy poświęcenia kościoła katedralnego oraz

⁸ Zob. tamże.

⁹ *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986 [odtąd: MR], s. [85], 220’.

¹⁰ „Ultima dominica octobris – In Dedicacione ecclesiae cuius dies dedicationis ignoratur (Sollemnitatis)” [Zob. *Kalendarz diecezji polskich*, „Anamnesis” 5 (1998/1999) nr 4 (19) s. 11 n.]. Należy nadmienić, iż w języku polskim obrzęd dedykacji (łac. *dedicatio*) został określony mianem „poświęcenie”.

¹¹ Zob. MR, *Msze wspólne w rocznicę poświęcenia kościoła*, s. 2’-4’.

wszystkie kościoły, które wspominają rocznice poświęcenia wpisane do kalendarza ogólnego¹².

Teksty eucharystyczne „Mszy w rocznicę poświęcenia własnego kościoła” wspominają corocznie dzień, w którym świątynia została napełniona „świętą obecnością”¹³. Nie pozwalają one zapomnieć, iż dobry Bóg pozwolił zbudować ten widzialny gmach, w którym opieką otacza swój lud pielgrzymujący i daje mu znak oraz łaskę jedności z sobą. W tym świętym miejscu sam wznosi On „dla siebie świątynię z żywych kamieni, którymi my jesteśmy”¹⁴. To rzeczywiście lud wierny stanowi świątynię Boga i Duch Boży w nim mieszka¹⁵. Szczególnym źródłem łaski i radości jest dla wiernych Eucharystia¹⁶. Gromadzą się oni w swojej świątyni na sprawowaniu liturgii, aby zawsze służyć tu Bogu z czystym sercem i w pełni osiągnąć owoce odkupienia¹⁷.

Z kolei teksty prezydencjalne „Mszy w rocznicę poświęcenia innego kościoła” akcentują głównie prawdę o świątyni zbudowanej „z żywych i wybranych kamieni”¹⁸. To wierni tworzą „duchową świątynię, świętą wspólnotę kapłańską”¹⁹. Zgromadzeni w imię Pana na modlitwie wielbią i miłują Boga oraz są Mu posłuszni²⁰, a On umacnia ich przez sakramenty i spełnia ich pragnienia²¹. Nasza ziemską świątynia jest obrazem Kościoła, Oblubienicy Chrystusa, którą Bóg nieustannie uświęca, aby weszła do Jego chwały²². Lud wierny dojrzeźwa zatem do zbudowania niebieskiego Jeruzalem²³ i osiągnięcia obiecane go życia w niebie²⁴. To bowiem przez udział w Najświętszym Sakramencie wierni mogą wejść do przybytku chwały Bożej²⁵. Do powyższych formularzy dobiera się także odpowiednie czytania liturgii słowa Bożego²⁶.

Przy odmawianiu Liturgii godzin korzysta się natomiast z tekstów wspólnych na poświęcenie kościoła²⁷. Warto nadmienić, że niektóre obchody liturgiczne rocznic poświęcenia kościołów katedralnych posiadają własne II czytanie Godziny czytań. Są to m. in. archidiecezje: gnieźnieńska, krakowska, warszawska i wrocławska. Obchody

¹² Własny formularz mszalny posiada jedynie wspomnienie dowolne rocznicy poświęcenia rzymskich bazylik Świętych Apostołów Piotra i Pawła (18 listopada) oraz rocznicy poświęcenia rzymskiej bazyliki Najświętszej Maryi Panny (5 sierpnia, tylko kolekta).

¹³ MR, Msza w rocznicę poświęcenia własnego kościoła - modlitwa nad darami, s. 2''.

¹⁴ Tamże, 1. prefacja na rocznicę poświęcenia kościoła, s. 68*, 208*-209*.

¹⁵ Por. tamże, Msza w rocznicę poświęcenia własnego kościoła - antyfony na wejście, s. 2''.

¹⁶ Por. tamże, modlitwa po Komunii, s. 3''.

¹⁷ Por. tamże, kolekta, s. 2''.

¹⁸ Tamże, Msza w rocznicę poświęcenia innego kościoła - kolekta (forma pierwsza), s. 3''.

¹⁹ Tamże, antyfona na Komunię, s. 4''.

²⁰ Por. tamże, kolekta (forma druga), s. 3''.

²¹ Por. tamże, modlitwa nad darami, s. 4''.

²² Por. tamże, 2. prefacja na rocznicę poświęcenia kościoła, s. 69*, 209*-210*.

²³ Por. tamże, Msza w rocznicę poświęcenia innego kościoła - kolekta (forma pierwsza), s. 3''.

²⁴ Por. tamże, kolekta (forma druga), s. 3''.

²⁵ Por. tamże, modlitwa po Komunii, s. 4''.

²⁶ Zob. *Lekcjonarz mszalny*, t. VI, *Czytania wspólne na poświęcenie kościoła - w rocznicę poświęcenia kościoła*, Poznań-Warszawa 1997, s.16*-34*. Własny zestaw czytań posiada jedynie święto rocznicy poświęcenia bazyliki laterańskiej (9 listopada) oraz wspomnienie dowolne rocznicy poświęcenia rzymskich bazylik Świętych Apostołów Piotra i Pawła (18 listopada).

²⁷ Zob. *Liturgia godzin*, Poznań 1982-1988, t. I - s. 1035-1062; t. II - s. 1501-1529; t. III - s. 1381-1405; t. IV - s. 1393-1417.

rocznic poświęcenia kościoła wpisane do kalendarza ogólnego mają również niektóre teksty własne w Liturgii godzin.

Mam nadzieję, że tych kilka uwag pomoże wszystkim miłującym liturgię głębiej wniknąć w misterium świątyni chrześcijańskiej oraz odpowiednio przygotować uroczystość bądź święto rocznicy poświęcenia kościoła. Stanowi to doskonałą okazję, aby przypomnieć wiernym o znaczeniu świątyni duchowej i materialnej oraz ukazać im drogę do niebieskiego Jeruzalem.

Z wykładu bp. prof. Gerharda Ludwiga Müllera na temat *Dialog teologii z kulturą*

Od samego początku Kościół oraz teologia podkreślały twórczy i kulturotwórczy element człowieka. Przez całe wieki *Christianitas* postrzegano jako symbiozę Kościoła i świata. Do najstarszych zadań Kościoła należało strzec przekazanego dziedzictwa, a jednocześnie stworzyć własną kulturę. Wzorowa rozbudowa szkolnictwa i oświaty, której uwieńczeniem było założenie uniwersytetów w średniowieczu, jest naocznym świadkiem kulturowej gorliwości Kościoła. Jeden z największych teologów XIX wieku, kardynał John Henry Newman (1801-1890), zwrócił uwagę na fakt, że teologia uprawiana na uniwersytetach jest zobowiązana do przekazywania uniwersalnej wiedzy. Właśnie osoba niewierząca może przekonać się, że teologia zawiera ogromny pokład wiedzy historycznej i kulturowej, że proponuje nadzwyczajne zanurzenie się w refleksji filozoficznej, i że już chociażby ze względu na te fakty wyeliminowanie teologii z kanonu kierunków uniwersyteckich byłoby posunięciem chybionym. Ale wiadomo także, że kultura nie bazuje jedynie na akcentach artystycznych, lecz jej głównym nośnikiem jest oświata i żywo przekazywana wiedza.

W tym kontekście ogromne znaczenie odgrywa temat liturgii. Bez wątpienia liturgia Kościoła – także jako część składowa dyscyplin teologicznych – jest wielkością kulturotwórczą. Jej formy wyrazu, śpiew, modlitwy i ceremonie liturgiczne, są – chociażby już w aspekcie zewnętrznym – kulturą.

Przed wieloma wiekami rozwinęły się specyficzne formy muzyczne (śpiewy gregoriańskie), a gesty i rytuały religijne stały się częścią składową kultury, najpierw europejskiej, a później o zasięgu światowym. Ale rytuał będący aktem zewnętrznym odzwierciedla również określenie pod względem treści. Skarbnica modlitw Kościoła, świątynie stały się widocznymi znakami obecności Boga wśród ludzi, wyrażającymi wiarę w widoczny sposób. Ich egzystencją jest kultura.

(Rada Naukowa Konferencji Episkopatu Polski, *Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań*, t. I: Wykłady i wprowadzenia do dyskusji grupowych, Lublin 2004, s. 207n).